



ESTATUT D'ORISTÀ

L'estatut de Rubí aprovat pel Cadacors el dia 6/12/2019

PREÀMBUL

Els ciutadans d'Oristà, actuant amb plena llibertat, sabedors que la Història així ho demana i sense renunciar al nostre passat, afirmant l'existència i vitalitat de la identitat nacional oristenca, i conscients que el poder d'una nació emana únicament i exclusiva del seu poble, promulguem aquesta Constitució, i declarem amb solemnitat que no som enemics de ningú i sí germans de tots els pobles, que busquem la fraternitat i el respecte, i que oferim el nostre esforç pel bé de la Humanitat i l'avançament dels drets fonamentals i les llibertats per a tots els habitants del món. Els principis morals que inspiren aquest text són la inviolabilitat de la dignitat humana, la igualtat de tothom davant la llei, la llibertat de consciència i la universalitat dels Drets Humans; els principis polítics que el fonamenten són el republicanisme, la separació de poders, la democràcia participativa, l'eficiència administrativa i les garanties individuals dels ciutadans enfront de l'administració de la República.

TÍTOL PRIMER

De les declaracions preliminars

Article 1.

De la sobirania d'Oristà

1. Oristà es constitueix en una República democràtica de dret.

2. La sobirania de la República rau en el poble d'Oristà, tal com esmenta l'article 2 de la Constitució de la República Federal de Sia, la disposició transitòria segona i altres preceptes que es recullen a la mateixa constitució federal.

Article 2.

De la República d'Oristà

1. La forma política d'organització d'Oristà és la república parlamentària federada.

2. Els principis que regeixen l'ordenament jurídic de la República són la llibertat, la justícia, la igualtat de drets i

obligacions, l'avançament dels Drets Humans i la celebració de la diversitat.

Article 3.

Dels símbols nacionals

1. La bandera d'Oristà és la tradicional de d'una creu blanca en diagonal des dels escaires amb un rombe vermell al mig sobre un fons verd.
2. L'himne oficial d'Oristà és "La santa Espina".
3. La Diada nacional es celebrarà el dia 25 de maig.
4. Els símbols nacionals mereixen respecte, doncs representen una nació i els sentiments de pertinença dels seus habitants.

Article 4.

De la llengua

1. La llengua pròpia d'Oristà és l'oristenc. L'oristenc és, doncs, la llengua oficial d'Oristà, i l'emprada per l'administració de la República.
2. El sianès és llengua co-oficial d'Oristà, en virtut del dinamisme de què gaudeix al nostre poble. El seu coneixement serà promogut entre la població. Els ciutadans d'Oristà que prefereixin expressar-se en aquesta llengua amb l'administració de la República tenen dret a ser atesos sense discriminació de cap tipus.
3. La parla llionesa serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció.

Article 5.

De la capitalitat

1. La capital d'Oristà és la ciutat de L'Armeta.
2. L'Armeta és la seu de la Presidència de la Mancadevila, del Cadacors i del Tribunal Suprem.



3. No obstant això, l'administració de la República procurarà fer-se propera a tots i cadascun dels ciutadans d'Oristà segons els principis de desconcentració i descentralització, utilitzant la tecnologia necessària per a tal propòsit.

TÍTOL SEGON

Dels drets i deures

Article 6.

Dels Drets Humans

1. L'ordenament jurídic que emmarca aquest text s'interpretarà sempre en funció dels Drets Humans.

Article 7.

De la igualtat

1. Els oristencs són iguals davant la Llei. Ningú no pot ésser discriminat per raó de sexe, raça, origen, llengua, creences, opinions o qualsevol altra circumstància personal o social.

Article 8.

De la integritat física

1. La vida humana és inviolable. La pena de mort és contrària als drets fonamentals i no es pot aplicar en cap circumstància.

2. Tothom té dret a la integritat física i de pensament. Ningú no pot ser sotmès a tortures, vexacions ni tractes degradants que menystinguin la seva dignitat com a ésser humà.

Article 9.

De l'especial protecció als menors

1. Els menors d'edat, i en especial, els infants, gaudeixen de protecció especial.



2. Sense escapçar la responsabilitat fonamental de pares i tutors, la República és garant del normal creixement i desenvolupament personal dels menors fins a la seva majoria d'edat, de llurs drets inherents d'expressió, d'educació i formació humana i de pensament lliure, i del dret a ésser deslliurats de la por i del desvaliment.

3. Els infants gaudeixen, en tot cas, de la protecció prevista en els tractats internacionals que vetllen pels seus drets.

Article 10.

De la perspectiva de gènere

1. Els poders públics han de garantir el compliment del principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes en l'accés a l'ocupació, en la formació, en les condicions de treball i en totes les altres situacions, i també han de garantir que les dones no siguin discriminades a causa d'embaràs o de maternitat.

2. En particular, els poders públics han d'assegurar la desaparició de la disparitat retributiva entre dones i homes, han d'afavorir polítiques econòmiques i productives que permetin la conciliació entre la vida professional i familiar de cadascú i han de fomentar la igualtat d'oportunitats entre dones i homes en l'àmbit de la promoció professional.

3. Les polítiques públiques han de garantir que s'afrontin de manera integral totes les formes de violència contra les dones i els actes de caràcter sexista i discriminatori.

4. Els poder públics han de reivindicar el paper, tant històric com actual, de les dones en els àmbits cultural, històric, social i econòmic.

5. Els poders públics han de reconèixer i tenir en compte el valor econòmic del treball de cura i atenció en l'àmbit domèstic i familiar en la fixació de llurs polítiques econòmiques i socials. A més, han de fomentar el repartiment equitatiu d'aquestes tasques entre gèneres.

6. Els poders públics, en l'àmbit de llurs competències, i en els supòsits que estableix la Llei, han de vetllar perquè la lliure decisió de la dona sigui determinant en tots els casos que en puguin afectar la dignitat, la integritat i el benestar físic i mental, en particular pel que fa al propi cos i a la seva salut reproductiva i sexual.

Article 11.

De la condició de ciutadà

1. La nacionalitat oristenca pot ser adquirida o perduda segons el que estableixi la Llei.



Article 12.

De la llibertat religiosa

1. Es garanteix la llibertat religiosa, de pensament i de culte.
2. La República es declara aconfessional; cap religió no té caràcter oficial.

Article 13.

De la llibertat d'expressió

1. Tothom té dret a expressar i propagar amb plena llibertat les seves opinions mitjançant la paraula, escrita o parlada, o qualsevol altre mitjà.
2. Tothom té dret a la informació lliure i veraç.
3. Tothom té dret a usar amb llibertat els mitjans de comunicació i informació electrònics.
4. L'exercici d'aquests drets no pot ser restringit per cap tipus de censura prèvia.
5. Es garanteix la llibertat de premsa.
6. Aquests drets només es poden veure limitats per la protecció dels menors, el dret a l'honor i la intimitat de les persones, i el dret a la propietat intel·lectual, segons estableix la Llei.

Article 14.

Dels drets d'associació i de reunió

1. El dret d'associació dels ciutadans és lliure i no pot ser limitat ni impedit.
2. Tothom té dret a reunir-se pacíficament per a fins no violents.

Article 15.



Del dret a l'educació

1. Tothom té dret a l'accés a l'educació.
2. L'ensenyament primari és gratuït per a tothom i obligatori per als menors. Els pares o tutors legals del menor són responsables de l'accés d'aquest a l'educació.

Article 16.

Del medi ambient

1. Totes les persones tenen dret a viure en un medi equilibrat, sostenible i respectuós amb la salut, d'acord amb els estàndards i els nivells de protecció que determina la Llei. També tenen dret a gaudir dels recursos naturals i del paisatge en condicions d'igualtat.
2. Totes les persones tenen dret a la protecció davant les diferents formes de contaminació, d'acord amb els estàndards i els nivells que determina la Llei.
3. Totes les persones tenen dret a accedir a la informació mediambiental de què disposen els poders públics.

Article 17.

Del dret a participar de la cosa pública

1. Tots els ciutadans tenen el dret de participar en els afers públics mitjançant el vot a les eleccions.
2. Tots els ciutadans tenen el dret de demanar, preparar i difondre la convocatòria de referèndums, que seran lliures i universals, segons el que disposa la Llei. Així mateix, tots els ciutadans poden promoure iniciatives legislatives populars que cal presentar al Cadacors en la forma que indica la Llei.
3. Tots els ciutadans tenen el dret de presentar-se com a candidats en les eleccions i d'accedir a funcions i càrrecs públics en condicions d'igualtat.
4. Oristà vol ser una democràcia participativa, on tots i cadascun dels ciutadans puguin sentir-se part de l'administració de la cosa pública. L'administració de la República està obligada, doncs, a posar els mitjans raonables, segons les possibilitats de cada moment i la tecnologia disponible, per a aquest fi. Aquest dret ha d'incloure la participació ciutadana en presa de decisions referents a les prioritats en despesa pública.

5. Tots els ciutadans tenen el dret d'ésser informats de manera transparent i veraç sobre els afers de la República, en especial pel que fa a la despesa pública i la remuneració i l'exercici de la funció pública. Aquest dret només es veu limitat quan es tracta d'informació la difusió de la qual pot comprometre objectivament la seguretat de la República o algun dels drets atorgats en aquesta Estatut, segons indica la Llei.

Article 18.

Del dret a la protecció de l'individu enfront de l'Administració

1. Tots els ciutadans tenen dret a dirigir peticions i plantejar queixes davant del Síndic de Greuges.
2. Qualsevol ciutadà té el dret d'iniciar procediments administratius o judicials envers l'Administració, en la forma que la Llei indica, quan cregui ser objecte d'injustícia o vegi lesionats els seus drets.

Article 19.

De les garanties de les llibertats i els drets fonamentals

1. Les llibertats i els drets reconeguts en aquesta Estatut vinculen a tots els poders públics, per bé que la Llei pugui regular-ne l'exercici.
2. Qualsevol ciutadà pot interposar recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional d'Oristà quan cregui que les seves llibertats i drets han estat menystinguts.

Article 20.

Dels títols hereditaris

1. Oristà dóna el títol de Cap d'Estat d'Oristà i el del Comte de L'Arneta a la figura del Síndic Federal de Sia.
2. A més, els altres títols seran concedits segons la Llei ho reguli.

Article 21.

Dels deures i obligacions

1. Totes les persones, físiques i jurídiques, que especifiqui la Llei tenen el deure de contribuir al sosteniment de la



despesa pública dins del marc d'un sistema tributari just i proporcional.

2. Tots els ciutadans estan obligats a captenir l'exercici de les seves vides dins del respecte de l'Estatut i de les lleis de la República.

3. Si així ho estableix la Llei, els ciutadans tindran l'obligació de participar en processos judicials i contribuir a l'administració de justícia.

4. Tots els ciutadans tenen l'obligació de contribuir a preservar el medi ambient, a no malbaratar els recursos naturals i a col·laborar en la conservació del patrimoni natural i en les actuacions que tendeixin a eliminar les diferents formes de contaminació, amb l'objectiu de mantenir-lo i conservar-lo per a les generacions futures.

Article 22.

De les forces armades

1. Oristà disposa d'unes forces armades administrades per la República Federal de Sia .

2. Qualsevol despesa en armament no convencional està prohibida. Oristà rebutja rotundament l'ús d'armes nuclears, biològiques i químiques, així com les armes destinades a matar indiscriminadament i totes les prohibides per tractats internacionals.

3. Qualsevol despesa en armament ha de ser aprovada pel Cadacors.

4. Cap ciutadà no pot ser obligat en contra de la seva voluntat a prestar serveis a la Federació que impliquin l'ús o tinença d'armes.

TÍTOL TERCER

De l'organització territorial i l'administració

» CAPITOL I - Del territori

Article 23.

Dels límits territorials



1. Oristà no aspira a modificar els actuals límits territorials de la República, tot i reconèixer els especials lligams amb les terres de parla oristenca sota sobirania d'altres repúbliques.

Article 24.

De l'organització territorial i l'administració

1. La divisió administrativa fonamental és la cadevila.

2. La Llei determina el número i extensió de les cadeviles que componen Oristà, atenent a motius històrics, tradicionals, geogràfics i de població.

3. Per modificar el mapa de les cadeviles actual cal una majoria de dos terços del Cadacors, i en tot cas hi ha d'haver un mínim de deu anys entre canvis de mapa.

4. Les cadeviles es divideixen en municipis.

5. La vegueria és una forma d'autonomia exclusiva per a Nova Esplugània de la que se'n detalla als articles 50 i 51.

» CAPITOL II - Del poders públics i les institucions

› SECCIÓ I - Del poder legislatiu

Article 25.

De les disposicions generals sobre el Cadacors

1. El Cadacors representa el poble d'Oristà, i és inviolable.

2. El Cadacors consta d'una única cambra de representació tant territorial com poblacional, segons estableix la Llei Electoral.

Article 26.

De les funcions del Cadacors



1. El Cadacors exerceix la potestat legislativa, aprova els pressupostos de la República i impulsa i controla l'acció política i de la Mancadevila.

Article 27.

De l'autonomia del Cadacors

1. El Cadacors gaudeix d'autonomia organitzativa, financera, administrativa i disciplinària.
2. El Cadacors elabora i aprova el seu Reglament, el seu pressupost i fixa l'estatut del personal que en depèn.

Article 28.

Del règim electoral

1. El Cadacors consta d'un mínim de 100 i un màxim de 150 diputats, escollits per sufragi universal directe, lliure i secret.
2. La circumscripció electoral és única.
3. La Llei Electoral vigent determina els altres aspectes.

Article 29.

Dels drets i deures dels diputats

1. Els membres del Cadacors són inviolables pels vots i les opinions que emetin en l'exercici de llur càrrec. D'altra banda, s'exigeix als diputats transparència i responsabilitat en l'exercici de la seva funció pública, doncs representen els interessos del poble d'Oristà.
2. Cada diputat respon de manera preferent als interessos dels ciutadans, i només en segona instància als interessos del seu partit.
3. En les causes contra els diputats, és competent el Tribunal Suprem de Justícia d'Oristà.
4. Els diputats no estan sotmesos a mandat imperatiu.



Article 30.

Del funcionament del Cadacors

1. El Cadacors té una Presidenta o un President i una mesa elegits pel Ple, les funcions i el procés d'elecció dels quals estan regulats pel Reglament.
2. El Reglament del Cadacors regula els drets i els deures dels diputats, les seves intervencions en l'exercici de les funcions cadacorsàries i les atribucions dels portaveus dels partits.
3. El Cadacors funciona en Ple i en comissions. El Cadacors es reuneix en sessions ordinàries periòdiques al llarg de l'any, segons estableix el seu Reglament. A més, el Cadacors pot reunir-se en sessions extraordinàries a petició de la Presidenta o el President, o a petició del nombre de diputats que estableix el Reglament.
4. Les sessions del Ple són públiques, excepte en els supòsits establerts pel Reglament.
5. El Cadacors té una Diputació Permanent, presidida per la Presidenta o el President del Cadacors i integrada pel nombre de diputats que el Reglament determini. La Diputació Permanent vetlla pels poders del Cadacors quan aquest no és reunit en els períodes entre sessions i quan ha acabat el mandat cadacorsari.

En cas de finiment de la legislatura, el mandat dels diputats que integren la Diputació Permanent és prorrogat fins a l'Estatut del nou Cadacors.
6. El Cadacors, per a adoptar acords vàlidament, s'ha de trobar reunit amb la presència de la majoria absoluta dels diputats. Els acords són vàlids si han estat aprovats per la majoria simple dels diputats presents, sens perjudici de les majories especials establertes per aquesta Estatut, per la Llei o pel Reglament.
7. El Cadacors pot crear comissions d'investigació sobre qualsevol assumpte de rellevància pública que sigui d'interès de l'Administració de la República.
8. El Reglament del Cadacors ha de regular la tramitació de les peticions individuals i col·lectives dirigides al Cadacors, en particular pel que fa a les iniciatives legislatives populars. També ha d'establir mecanismes de participació ciutadana en l'exercici de les funcions cadacorsàries.

Article 31.

De la iniciativa legislativa



1. La iniciativa legislativa correspon als diputats i al Govern. També correspon, en els termes establerts per la Llei, als ciutadans, mitjançant la iniciativa legislativa popular.

2. El Cadacors pot delegar en les comissions legislatives permanents la tramitació i aprovació d'iniciatives legislatives, excepte quan es tracti de lleis de reforma constitucional, de desenvolupament bàsic, el pressupost de la Mancadevila i les lleis de delegació legislativa a la Mancadevila.

Article 32.

De la legislació extraordinària

1. El Cadacors pot delegar en el Govern la potestat de dictar normes amb rang de llei. No poden ésser objecte de delegació legislativa la reforma constitucional, les lleis de desenvolupament bàsic i el pressupost de la Mancadevila. La delegació legislativa només es pot atorgar al Govern, i ha d'ésser expressa, per mitjà d'una llei, per a una matèria concreta i amb la determinació d'un termini per a fer-ne ús.

2. En cas d'una necessitat extraordinària i urgent, el Govern pot dictar disposicions legislatives provisionals sota la forma de decret llei. No poden ésser objecte de decret llei les reformes constitucionals, les matèries que són objecte de lleis de desenvolupament bàsic ni el pressupost de la Mancadevila. El Cadacors ha de validar expressament els decrets llei en un termini improrrogable de trenta dies des de la seva promulgació.

Article 33.

De la promulgació de les lleis

1. Les lleis d'Oristà són promulgades per la Presidenta o el President de la Mancadevila mitjançant l'ordre de publicació en el Diari Oficial de la Mancadevila d'Oristà.

Article 34.

Del finiment de la legislatura

1. La legislatura fineix exclusivament per expiració del mandat legal en complir-se els quatre anys de la data de les eleccions.

Article 35.

Dels tractats internacionals



1. El Cadacors pot autoritzar la celebració de tractats internacionals o l'adhesió d'Oristà a tractats ja existents mitjançant una llei específica, respectant les majories i condicions que exigeix la llei per a fer-ho.
2. Correspon en tot cas al Govern assegurar el compliment de les obligacions dels tractats.
3. Si algun tractat conté estipulacions contràries a l'Estatut, caldrà esmenar-la prèviament com s'indica en el Títol Quart. El Tribunal Constitucional d'Oristà és competent per a determinar si la dita contradicció existeix o no.
4. Els tractats internacionals, un cop ratificats i fets públics al Diari Oficial de la Mancadevila, esdevenen part integrant de l'ordenament jurídic de la República.

> SECCIÓ II - Del poder executiu

Primera Part- De la Presidència de la Mancadevila

Article 36.

De la Presidenta o el President

1. La Presidenta o el President de la Mancadevila és la màxima autoritat d'Oristà. És, a més, el Cap de Govern, i, com a tal, dirigeix l'acció del Govern.
2. La Presidenta o el President de la Mancadevila és elegit pel Cadacors en un ple d'investidura.
3. Es pot regular per llei la limitació de mandats.
4. Una llei del Cadacors regula l'estatut personal de la Presidenta o el President de la Mancadevila, així com del Conseller Primer.
5. La Presidenta o el President de la Mancadevila cessa per esgotament del mandat de quatre anys, per aprovació d'una moció de censura o denegació d'una qüestió de confiança, per defunció, per dimissió, per incapacitat permanent, física o mental, reconeguda pel Cadacors, que l'inhabiliti per a l'exercici del càrrec, i per condemna penal ferma que comporti la inhabilitació per a l'exercici de càrrecs públics.

Article 37.



De les funcions presidencials

1. La Presidenta o el President ha de nomenar un Conseller Primer, amb les funcions indicades a l'Article 38.
2. La Presidenta o el President ha de formar Govern, per encàrrec de la Presidenta o el President del Cadacors, en un termini no superior a trenta dies naturals després de les eleccions, escollint-ne els consellers que consideri necessari.
3. La Presidenta o el President té dret de vet sobre les lleis aprovades al Cadacors, amb les limitacions que estableix la Llei.
4. En general, correspon a la Presidenta o el President:
 - a) Promulgar les lleis i els decrets llei i ordenar-ne la publicació.
 - b) Signar tractats internacionals en nom d'Oristà, amb les garanties que estableix la Llei, i acreditar i rebre els diplomàtics estrangers.
 - c) Convocar eleccions i referèndums en els casos previstos per la Llei.
 - d) Tot allò que la Llei determini.

Article 38.

De les funcions del Conseller Primer

1. El Conseller Primer és nomenat per la Presidenta o el President de la Mancadevila.
2. El Conseller Primer és membre del Govern.
3. El Conseller Primer supleix i substitueix la Presidenta o el President de la Mancadevila en els casos d'absència, malaltia, cessament per causa d'incapacitat i defunció. La suplència no permet exercir les atribucions presidencials relatives al plantejament d'una qüestió de confiança ni la designació i el cessament dels consellers.
4. El Conseller Primer pot accedir a la Presidència de la Mancadevila, en cas que l'absència de la Presidenta o el President sigui permanent, si així ho decideix el Cadacors i ho aprova amb majoria absoluta dels seus membres. Si no es produeix aquesta majoria en dues votacions consecutives, el Conseller Primer segueix suplint i substituint la Presidenta o el President amb les limitacions exposades al punt anterior fins a les eleccions següents.



Segona Part - Del Govern i l'Administració

Article 39.

Del Govern

1. El Govern és l'òrgan superior col·legiat que dirigeix l'acció política i l'Administració de la Mancadevila. Exerceix la funció executiva i la potestat reglamentària d'acord amb aquesta Constitució i la Llei.

2. El Govern es compon de la Presidenta o el President de la Mancadevila, el Conseller Primer i els consellers. L'organització, el funcionament i les atribucions del Govern estan regulades per una llei específica.

3. El Govern cessa quan ho fa la Presidenta o el President de la Mancadevila.

4. Els actes, les disposicions generals i les normes que emanen del Govern o de l'Administració de la Mancadevila han d'ésser publicats en el Diari Oficial de la Mancadevila. Aquesta publicació és suficient, a tots els efectes, per a l'eficàcia dels actes i per a l'entrada en vigor de les disposicions generals i les normes.

5. En les causes contra els consellers és competent el Tribunal Suprem.

Article 40.

De l'Administració de l'Estat

1. L'Administració de l'Estat és l'organització que exerceix les funcions executives atribuïdes per aquesta Constitució al Govern de la Mancadevila.

2. L'Administració de l'Estat serveix amb objectivitat els interessos generals de la República i actua amb submissió plena a les lleis i al dret.

3. L'Administració de l'Estat, d'acord amb el principi de transparència, ha de fer pública la informació necessària perquè els ciutadans en puguin avaluar la gestió.

A més, segons el dret atorgat als ciutadans per aquesta Constitució a l'Article 17.4, l'Administració de l'Estat ha de tendir, de manera progressiva i raonable, a involucrar els ciutadans en la presa de decisions, utilitzant per a aquest fi la tecnologia disponible.



4. L'Administració de la Mancadevila exerceix les seves funcions al territori d'acord amb els principis de desconcentració i de descentralització.

5. Les lleis han de regular l'organització de l'Administració de la Mancadevila i han de determinar en tot cas:

a) Les modalitats de descentralització funcional i les diverses formes de personificació pública i privada que pot adoptar l'Administració de la Mancadevila.

b) Les formes d'organització i de gestió dels serveis públics.

c) L'actuació de l'Administració de la Mancadevila en règim de dret privat, i també la participació del sector privat en l'execució de les polítiques públiques i la prestació dels serveis públics.

6. S'ha de regular per llei l'estatut jurídic del personal al servei de l'Administració de la Mancadevila, incloent-hi, en tot cas, el règim d'incompatibilitats, la garantia de formació i actualització dels coneixements i la praxi necessària per a complir les funcions públiques.

Article 41.

De les relacions entre Govern i Cadacors

1. La Presidenta o el President de la Mancadevila i els consellers responen políticament davant el Cadacors de forma solidària, sense perjudici de la responsabilitat directa de cadascun d'ells. La delegació de funcions de la Presidenta o el President de la Mancadevila no l'eximeix de la seva responsabilitat política davant del Cadacors.

2. Els membres del Govern tenen el dret d'assistir al Ple del Cadacors i a les sessions extraordinàries que es convoquin i a prendre-hi la paraula.

3. El Cadacors pot requerir al Govern i als seus membres la informació que consideri necessària per a l'exercici de les seves funcions. També en pot requerir la presència al Ple en els termes que estableix el Reglament del Cadacors.

Tercera Part - De les altres institucions de la Mancadevila

Article 42.

Del Síndic de Greuges



1. El Síndic de Greuges té la funció de protegir i defensar els drets i les llibertats que reconeix aquest Estatut. Amb aquesta finalitat supervisa, amb caràcter exclusiu, l'activitat de l'Administració de la Mancadevila, la dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen, la de les empreses privades que gestionen serveis públics o acompleixen activitats d'interès general o universal o activitats equivalents de manera concertada o indirecta i la de les altres persones amb un vincle contractual amb l'Administració de la Mancadevila i amb les entitats públiques que en depenen. També supervisa l'activitat de l'Administració local i la dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen.

2. El Síndic de Greuges pot rebre queixes i peticions de qualsevol ciutadà segons s'estableix a l'Article 18.1 d'aquesta Constitució, i té l'obligació de donar resposta.

3. El Síndic de Greuges intervé a partir d'una queixa, o per iniciativa pròpia, quan detecta que l'Administració de la República o les empreses que presten serveis d'interès públic poden haver lesionat el dret d'alguna persona o grup de persones.

Article 43.

De l'elecció del Síndic de Greuges

1. El Síndic de Greuges és persona física no associada amb cap partit polític, escollida mitjançant un Ple al Cadacors per un període no prorrogable de vuit anys. L'any d'elecció del Síndic de Greuges no pot coincidir amb un any d'eleccions legislatives.

2. La Llei estableix qui pot presentar-se i en quines condicions. Els candidats aprovats han de fer-se públics trenta dies abans de la votació i poden fer campanya segons el que estableix la Llei.

Article 44.

De l'estatut del Síndic de Greuges

1. El Cadacors ha de proveir al Síndic de Greuges de l'estructura necessària per a dur a terme les seves funcions i ha d'assignar cada any una partida pressupostària adequada a la Sindicatura.

2. Les administracions públiques d'Oristà i les altres entitats i persones a què fa referència l'Article 42.1 tenen l'obligació de cooperar amb el Síndic de Greuges. S'han de regular per llei les sancions i els mecanismes destinats a garantir el compliment d'aquesta obligació.

3. El Síndic de Greuges exerceix les seves funcions amb imparcialitat i independència, és inviolable per les opinions expressades en l'exercici de les seves funcions, és inamovible i només pot ésser destituït i suspès per les causes que estableix la llei.



4. S'han de regular per llei l'estatut personal del Síndic de Greuges, les incompatibilitats, les causes de cessament, l'organització i les atribucions de la institució. El Síndic de Greuges gaudeix d'autonomia reglamentària, organitzativa, funcional i pressupostària d'acord amb la Llei.

Article 45.

De la Sindicatura de Comptes

1. La Sindicatura de Comptes és l'òrgan fiscalitzador extern dels comptes, de la gestió econòmica i del control d'eficiència de la Mancadevila, dels ens locals i de la resta del sector públic de la República.

2. La Sindicatura de Comptes és formada per síndics designats pel Cadacors, la majoria dels quals són representants de la societat civil sense associació amb cap partit polític. No hi pot haver més d'un membre pertanyent al partit al qual pertany la Presidenta o el President de la Mancadevila. Els membres són escollits pel Cadacors al començament de cada legislatura de quatre anys.

3. La Sindicatura de Comptes depèn orgànicament del Cadacors, exerceix les seves funcions per delegació d'aquest i amb plena autonomia organitzativa, funcional i pressupostària, d'acord amb la Llei.

4. El Síndic de Greuges pot assistir a les reunions periòdiques de la Sindicatura de Comptes, amb veu, però sense vot, i pot exigir conèixer-ne les conclusions.

5. S'han de regular per llei l'estatut personal, les incompatibilitats, les causes de cessament, l'organització i el funcionament de la Sindicatura de Comptes.

Quarta Part - Dels governs locals

Article 46.

De l'organització del govern local

1. Oristà estructura la seva organització territorial bàsica en municipis.

2. L'àmbit supramunicipal és constituït per les cadeviles, que, com s'indica a l'Article 24, regula una llei del Cadacors.

3. No hi ha cap altra agrupació o divisió de territori, descomptant les ja esmentades, que tinguin efectes legals ni administratius. No obstant això, la Mancadevila pot crear ens formats per agrupacions municipals fonamentades en la voluntat de col·laboració i associació dels municipis.



Article 47.**De les competències municipals**

1. Els municipis tenen competències pròpies sobre les matèries que els hi són pròpies i que els hi atorga la Llei. La distribució de les responsabilitats administratives en aquestes matèries entre les administracions locals ha de tenir en compte llur capacitat de gestió i es regeix per les lleis aprovades pel Cadacors, pel principi de subsidiarietat, d'acord amb el que estableix la Carta de l'autonomia local, pel principi de diferenciació, d'acord amb les característiques que presenta la realitat municipal, i pel principi de suficiència financera.

2. L'ordenació i gestió del territori, l'urbanisme i la disciplina urbanística és competència del municipi, però els plans urbanístics i la requalificació de sòls han de ser aprovats i autoritzats per la Conselleria de la Mancadevila corresponent, segons ho estableix la Llei.

3. La Llei fixa els mecanismes de finançament dels municipis, tant propis com derivats de l'Administració de l'Estat.

Article 48**Del règim especial del municipi de L'Arneta**

1. El municipi de L'Arneta disposa d'un règim especial establert per una llei del Cadacors.

2. L'Ajuntament de L'Arneta té iniciativa per a proposar la modificació d'aquest règim especial i, d'acord amb la Llei i el Reglament del Cadacors, ha de participar en l'elaboració dels projectes de llei que incideixen en aquest règim especial i ha d'ésser consultat en la tramitació cadacorsària d'altres iniciatives legislatives sobre el seu règim especial

Article 49.**Dels Consells de les Cadeviles**

1. El govern i l'administració autònoma de la cadevila corresponen al Consell de la Cadevila, format per la Presidenta o el President i pels consellers cadevilars.

2. La presidenta o el president cadevilar és escollit pels consellers cadevilars d'entre els seus membres.

3. La composició i funcions dels Consells de les Cadeviles, així com l'estatut dels seus membres, els determina una llei del Cadacors. En tot cas, s'hi afavorirà l'adequada representació de la societat civil de la cadevila.



4. La cadevila de L'Arneta disposa d'un règim especial establert per una llei del Cadacors, de manera anàloga al que disposa l'Article 48 per al municipi de L'Arneta.

Cinquena Part- De l'estatut especial de la Vegueria de Nova Esplugània

Article 50.

Del règim jurídic especial de la Vegueria de Nova Esplugània

1. La Vegueria de Nova Esplugània disposa d'un règim jurídic especial establert per llei del Cadacors. Per mitjà d'aquest règim es reconeix l'especificitat de l'organització institucional i administrativa de la Vegueria de Nova Esplugània i se'n garanteix l'autonomia per a ordenar i gestionar els afers públics del seu territori.

Article 51.

De les institucions pròpies de la Vegueria de Nova Esplugània

1. La institució de govern de la Vegueria de Nova Esplugània és la Vegueritat de Nova Esplugània, que és format pel veguer, els sotsveguers i els consellers. El veguer és la més alta representació i l'ordinària de la Mancadevila a la Vegueria de Nova Esplugània.

2. La institució de govern de la Vegueria de Nova Esplugània és elegida per mitjà de sufragi universal directe, lliure i secret, en la forma establerta per la llei.

3. El Sóviet Suprem té competència en les matèries que determinin la llei reguladora del règim especial de la Vegueria de Nova Esplugània i la resta de lleis aprovades pel Cadacors i les facultats que la llei li atribueix. La Vegueria de Nova Esplugània, per mitjà de la seva institució representativa, ha de participar en l'elaboració de les iniciatives legislatives que afecten el seu règim especial.

4. Una llei del Cadacors estableix els recursos financers suficients perquè el Sóviet Suprem pugui prestar els serveis de la seva competència.

> SECCIÓ III - Del poder judicial

Primera Part - De l'administració de justícia

Article 52.



De la justícia

1. La justícia s'administra, en nom del poble, pels jutges integrants del poder judicial.
2. Els jutges només estan sotmesos a l'imperi de la Llei.
3. El poder judicial és independent dels altres poders públics i no pot estar condicionat de cap manera per ells.

Article 53.

Dels jutges

1. Els jutges accedeixen al càrrec mitjançant oposicions competitives regulades per la Llei.
2. Els jutges no poden ser suspesos, traslladats ni apartats de l'exercici de la justícia si no és per alguna de les causes expressament recollides a la Llei, i amb totes les garanties previstes.
3. Els jutges, mentre estiguin en actiu, no poden pertànyer a partits polítics ni sindicats, ni exercir cap altre càrrec públic. La Llei estableix el règim d'incompatibilitats dels jutges.
4. Es prohibeixen expressament el nomenament irregular de jutges i els tribunals d'excepció.

Article 54.

Dels procediments judicials

1. Els procediments judicials seran públics, excepte en els cassos que preveu la Llei.
2. Els casos s'instruiran de manera preferentment oral.
3. Les sentències han de ser sempre motivades i dictades en audiència pública.
4. La Llei regula els casos on és possible la participació directa dels ciutadans en l'administració de justícia, així com la manera en què aquesta es concreta.
5. Les sentències i resolucions de jutges i tribunals són de compliment obligat per a tothom. És també obligat



col·laborar en els processos i en l'execució de les sentències segons demani el jutge.

6. La justícia és gratuïta quan així ho estableix la Llei, i, en tot cas, no es pot denegar mai a cap ciutadà l'accés a la justícia per manca de recursos econòmics.

7. L'Estat respon econòmicament dels danys ocasionats amb motiu d'errades judicials o del funcionament irregular de l'administració de justícia.

Article 55.

Del Consell General del Poder Judicial

1. El Consell General del Poder Judicial n'és l'òrgan de govern.

2. El Consell General del Poder Judicial té un màxim de quinze membres i un mínim d'onze, inclòs la Presidenta o el President. La Llei estableix el seu estatut i el règim d'incompatibilitats dels seus membres i les seves funcions, en particular pel que fa a nomenaments, promocions, inspeccions i règim disciplinari.

3. Les Presidentes o els Presidents del Tribunal Suprem i del Tribunal Constitucional d'Oristà formen part del Consell General del Poder Judicial.

Article 56.

Del Tribunal Suprem d'Oristà

1. El Tribunal Suprem té jurisdicció a tota la República, i és l'òrgan jurisdiccional preminent en tots els àmbits, excepte pel que fa a les garanties constitucionals.

2. El Tribunal Suprem consta de set membres, escollits pel Consell General de Poder Judicial segons estableix la Llei. Els candidats han de ser juristes de reconegut prestigi i una trajectòria d'exercici professional contrastada, entre altres requisits que exigeix la Llei.

3. La Llei dicta la forma en què els membres del Tribunal Suprem han d'escollir llur Presidenta o President.

Article 57.

Del Ministeri Fiscal



1. El Ministeri Fiscal té com a objectiu promoure l'acció de la justícia en defensa de la legalitat, dels drets dels ciutadans i de l'interès públic, així com vetllar per la independència dels tribunals.
2. El Ministeri Fiscal actua d'acord amb els principis de legalitat, independència i imparcialitat.
3. El Ministeri Fiscal pot actuar d'ofici o a petició de la part interessada.
4. La Llei regula l'estatut del Ministeri Fiscal, així com els seus òrgans i la composició dels mateixos.
5. El Fiscal General de la República serà proposat pel Consell General de Poder Judicial, d'acord amb la Llei, i el seu nomenament serà ratificat pel Cadacors.

Segona Part- Del Tribunal Constitucional d'Oristà

Article 58.

De la funció del Tribunal Constitucional d'Oristà

1. El Tribunal Constitucional d'Oristà vetlla per l'adaptació del marc jurídic i legislatiu a l'Estatut, i per la preeminència de les garanties constitucionals tal com estan recollides en aquest text.
2. El Tribunal Constitucional d'Oristà té jurisdicció a tot el territori de la República.

Article 59.

Del funcionament del Tribunal Constitucional d'Oristà

1. El Tribunal Constitucional d'Oristà respon a recursos d'inconstitucionalitat i recursos d'empara.
2. El recurs d'inconstitucionalitat es pot interposar contra qualsevol llei, o norma jurídica equivalent, i la resolució del Tribunal Constitucional d'Oristà n'afecta la vigència i desenvolupament.
3. Les sentències del Tribunal Constitucional d'Oristà han de ser publicades al Diari Oficial de la Mancadevila. Tot i així, la persona afectada a la sentència pot recórrer, davant la Cúria, quan és en matèria de vulneració de drets fonamentals.
4. Són competents per interposar recurs d'inconstitucionalitat la Presidenta o el President del Govern, la majoria simple de diputats del Cadacors i el Síndic de Greuges. La Llei estableix els supòsits en què els òrgans judicials poden interposar



recurs d'inconstitucionalitat.

5. És competent per interposar recurs d'empara qualsevol ciutadà o persona jurídica que invoqui interès legítim, així com el Síndic de Greuges i el Fiscal General de la República.

6. La Llei determina el funcionament del Tribunal Constitucional d'Oristà i l'estatut dels seus membres.

Article 60.

De la composició del Tribunal Constitucional d'Oristà

1. El Tribunal Constitucional d'Oristà està format per deu membres nomenats pel Consell General del Poder Judicial per vuit anys. Cada quatre anys se'n renovarà la meitat, i seran escollits: un d'ells a proposta del Govern, dos a proposta del Cadacors i el dos darrers a proposta del propi Consell General del Poder Judicial.

2. Els candidats han de ser juristes de reconegut prestigi i una trajectòria d'exercici professional contrastada, entre altres requisits que exigeix la Llei.

3. La Llei estableix les incompatibilitats que els hi són pròpies.

Article 61.

De la Presidenta o el President del Tribunal Constitucional d'Oristà

1. La Presidenta o el President del Tribunal Constitucional d'Oristà és escollit entre els seus membres per ells mateixos i el seu nomenament ratificat pel Consell General del Poder Judicial i pel Cadacors, segons estableix la Llei.

2. La Presidenta o el President té vot de qualitat en cas d'empat.

TÍTOL QUART

De la reforma constitucional

Article 62.

De les consideracions preliminars



1. El poble d'Oristà entén que l'Estatut ha d'adaptar-se a la realitat social i política del país, i no a l'inrevés. Per aquesta raó, s'estableixen mecanismes per a reformar-ne el text, tot i preservant-ne les garanties que assegurin continuïtat en el funcionament del país.

Article 63.

De la reforma constitucional

1. La iniciativa legislativa per la reforma de l'Estatut ha de seguir les passes descrites a l'Article 31.

2. Qualsevol projecte de reforma constitucional ha de ser aprovat per dos terços dels diputats del Cadacors.

3. Si el projecte afecta a les declaracions del Títol Primer o a qualsevol dret fonamental contemplat al Títol Segon d'aquesta Constitució, ha de ser sotmès obligatòriament a referèndum popular en un termini no superior als trenta dies des de la seva aprovació al Cadacors. S'entendrà aprovat per decisió popular si la majoria dels vots vàlids emesos són positius.

4. Si el projecte afecta a les disposicions dels Títols Tercer o Quart, es convocarà un referèndum popular si al menys una cinquena part dels diputats així ho demana. En cas de no convocar-se, es farà pública la decisió del Cadacors i se n'explicaran els motius a l'opinió pública de manera fefaent.

5. Si el projecte de reforma afecta a la totalitat o a bona part del text constitucional, el Cadacors, després d'aprovar-lo, s'haurà de dissoldre, i el nou text haurà de ser necessàriament ratificat per referèndum popular.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Mesura Transitòria Única

1. Quan l'Estatut hagi estat publicada i entri en vigor, tots els òrgans de la República hauran de començar a nomenar càrrecs i funcionar, així fent que passat un any de l'arrencada funcioni tot amb normalitat.

DISPOSICIÓ FINAL

Aquesta Constitució entrarà en vigor al dia següent de la seva publicació al Diari Oficial de la Mancadevila, un cop hagi estat aprovada en referèndum per la majoria dels ciutadans d'Oristà.